těžkého žaláře od 10—20 let, za zvláště přitěžujících okolností na doživotí, pro ostatní vinníky těžký žalář od 1—5, za přitěžujících okolností od 5—10 let.

III. Vojenský tr. z. (§§ 344—351) a tr. z. pro Bosnu a Hercegovinu souhlasí slovně s obecným zák. tr.; toliko § 352 voj. tr. z. obsahuje ještě ustanovení, že vojenské osoby, jež dle vojenského řádu nebo zvláštních vojenských ustanovení složily vojenskou přísahu služební, v případech srocení se s jinými proti vojenské stráži nebo proti svým představeným stávají se vinnými nikoli pozdvižení a vzbouření, nýbrž odboje (Meuterei, §§ 159 a n. voj. tr. z.).

IV. Osnova nového trestního zákona (§§ 119, 120) rozlišuje pozdvižení a vzbouření; podmínky obou jsou v celku tytéž jako v právu nyní platném. Toliko ku vzbouření jednak stačí, že ozbrojená moc byla povolána (ať již to bylo nutno — jako dle platného práva — či nic) a jednak se žádá, aby vyzvání k rozejití se bylo opakováno. Pozdvižení jest co se týče návodců a vůdců zločinem a tresce se káznicí od 1—5 roků nebo státním vězením od 6 měsíců do 5 let, s čímž může býti spojeno postavení pod policejní dohled; všichni ostatní stávají se vinnými přečinu, na nějž jest stanoven trest vězení od jednoho týdnu až do 5 let. Rovněž při vzbouření jsou trestáni návodci a vůdcové pro zločin káznicí nebo státním vězením od 1—15 let, s čímž může býti spojeno postavení pod policejní dohled, ostatní vinníci však toliko pro přečin vězením od 1—5 let. Podle § 121 osn. odpadá trest při pozdvižení nebo vzbouření pro toho, kdo od srocení ustoupil prve než nějaký násilný skutek byl vykonán a prve než učelu jeho, byť i jen částečně, bylo dosaženo. Návodci a vůdcové však stávají se beztrestnými jen tenkráte, když i ostatní účastníci v čas ustoupili.

Poznámky knihovní.

Všechny veřejné rejstříky — ať již se nazývají knihami pozemkovými, horními, depositními, matričními, rejstříky obchodními a pod. — sledují jeden a týž účel: chrániti co možná účastníky před škodlivými následky, které by mohly vzejíti ze změny stavu rejstříkového. Avšak pouhým nahlédáním v jednotlivé zápisy nebyl by ještě tento účel dosažen. Jsoutě právní poměry, které udati by se mohly bez zápisu, nebo které měly by účinek zápisu, kdyby se během řízení do knihy pojaly, aniž by účastník o tom zvěděti musil. Princip publicity nutí proto zákonodárství, aby interesenta dále chránil tím, že ho obligatorně zpravuje o takovýchto změnách, nebo tím, že prohlašuje knihovní stav vzdor patrným změnám na tak dlouho za rozhodný, pokud vyznačení změn těch se nestane. To všecko pak, co v tomto směru se ve veřejných rejstřících vyznačí a nespadá v jedno s původním zápisem, náleží do pojmu knihovní poznámky. V jednotlivostech lze rozeznávati:

1. Poznámka ve knize pozemkové (§ 20, §§ 52—73 ř. kn.) děje se:

a) za účelem vyznačení osobních poměrů, zvláště obmezení co do správy jmění, s tím účinkem, že nemůže se odvolávati na neznalost těchto poměrů ten, kdo vymohl si zápis v dotyčné vložce knihovní, ku př. poznámka nezletilosti, opatrovnictví, prodloužení moci otcovské nebo poručenské, prohlášení zletilosti, vyhlášení konkursu, nebo

b) za účelem odůvodnění určitých právních účinků vzcházejících dle předpisů řádu soudního nebo tohoto zákona, jako ku př. poznámka:

pořadu, oddělení pozemků, simultánního zavazení, výpovědi hypothekární pohledávky, spornosti, sekvestrace, zahájení řízení dražebního, příklepu, odepření příklepu, knihovní poznámka žaloby spoluvlastníka nemovitosti v knize pozemkové zapsaného k dovolení prodeje této nemovitosti soudní dražbou (rozh. ze dne 20. srpna 1872 č. 8633): Poznámka osobních poměrů (§ 52 kn. z.), jakož i výmaz této poznámky provede se k žádosti účastníků, jich zákonných zástupců nebo soudů k tomu povolaných na základě průvodních listin;

c) poznámka pořadu (§ 53 kn. z.): Vlastník oprávněn jest žádati o knihovní poznámku, že chce nemovitost svoji zciziti nebo vzíti si na ni zápůjčku určité výše, aby od doby této žádosti odůvodněn byl pořad knihovní pro práva zapsaná na základě těchto jednání. Se stejným účinkem právním může žádati věřitel hypothekární o poznámku zamýšleného postupu nebo výmazu své pohledávky. Poznámky takových žádostí mohou však jen tehdy se povoliti, jestliže by bylo lze připustiti dle stavu knihy pozemkové vtělení práva k zápisu určeného resp. vtělení výmazu stávajícího práva a jestliže podpis žádostí těch soudně nebo notářsky svěřen jest (§ 54 kn. z.). Výměr, kterým se žádost povoluje, smí býti vydán jen v jednom stejnopise, na kterém potvrditi jest, že poznámka byla provedena (§ 55 kn. z.). Tato poznámka pozbývá své účinnosti uplynutím 60 dní po povolení jejím. To vysloviti jest ve výměru s udáním kalendářního dne, kterým končí se lhůta (§ 56 kn. z.). Žádost o vtělení práva nebo výmazu, pro který pořad byl poznamenán, podati jest ve lhůtě stanovené v § 55 s předložením výměru o povolení poznámky. Povolí-li se k této žádosti vtělení nebo záznam, přísluší vtělení poznamenaný pořad. Provedené vtělení poznamenati jest na shora zmíněném stejnopisu výměru. Vklad poznamenanému pořadu může se i tehdy povoliti, když by nemovitost nebo hypothekární pohledávka převedena byla na kohosi třetího nebo obtížena byla po zakročení o poznámku pořadu. Upadne-li vlastník nemovitosti nebo věřitel hypothekární v konkurs před podáním žádosti o zápis, může se zápis jen tehdy povoliti, když byla listina o jednání tom vyhotovena již přede dnem otevření konkursu a je-li den jejího vyhotovení prokázán soudním nebo notářským ověřením. Nevyhovuje-li listina těmto podmínkám, posuzovati sluší přípustnost zápisu dle předpisů řádu soudního (§ 57 kn. z.). Povolí-li se vklad převodu nemovitosti nebo postupu nebo výmazu pohledávky v poznamenaném pořadu, musí se k žádosti strany, pro niž vklad byl proveden, současně pořídit výmaz oněch zápisů, které snad vydobyty byly na tuto usedlost nebo poznámku po podání žádosti o poznámku (§ 58 kn. z.). Nebyla-li podána žádost o zápis před uplynutím lhůty ustanovené, nebo nebyl-li udán do téže doby obnos, pro který poznamenán byl pořad, jest vymazati poznámku z povinnosti úřední. Před vypršením zákonné lhůty může se výmaz poznámky jen tehdy povoliti, když se předloží výměr o povolení poznámky. Výmaz poznamenati jest na tomto výměru.

d) Poznámka výpovědi a žaloby hypothekární: Poznámka výpovědi pohledávky hypothekární, kterážto výpověď soudně nebo notářsky jest ověřena, jakož i poznámka žaloby hypothekární povolí se knihovním úřadem k žádosti věřitelově, jestliže ten, proti komu výpověď nebo žaloba směřuje, jest zapsán jako vlastník zastavené nemovitosti a vykázáno-li, že podána jest žaloba hypothekární. Tato poznámka může býti ihned povolena i od soudu processního (§ 50 kn. z.). Poznámka tato má v zápětí, že výpověď nebo žaloba účinkuje i proti každému pozdějšímu vlastníku zástavy,

a že zvláště může býti vedena exekuce na zastavenou nemovitost na základě právoplatného rozsudku vyneseného o poznamenané žalobě nebo na základě smíru exekuce schopného přímo proti každému vlastniku této nemovitosti.

e) Žaloby o výmaz a poznámky spornosti: Cítí-li se kdo dotknutým ve svém knihovním právu vtělením a odpírá-li mu cestou sporu z důvodu neplatnosti a žádá za uvedení dřívějšího knihovního stavu, může se ucházeti o poznámku takovéhoto sporu v knize pozemkové buďto současně se žalobou nebo později. O poznámku spornosti lze žádati jak u processního tak u knihovního soudu. Účinek této poznámky spornosti jest ten, že rozsudek o této žalobě vynesený má plný svůj účinek i proti oněm osobám, které nabyly knihovních práv teprve po té době, kdy došla k soudu knihovnímu žádost o poznámku spornosti (§ 61 kn. z.). Kdo chce i proti třetím osobám z důvodu neplatnosti odpírati vtělení, o jehož povolení náležitě byl vyrozuměn, má žádati u knihovního úřadu o poznámku spornosti tohoto vtělení během lhůty, která mu přísluší ku stížnosti proti tomuto povolení a buďto současně nebo nejdéle do dalších 60 dní po vypršení lhůty rekursní skutečně má podati žalobu o výmaz proti všem osobám, které vydobyly si oním vtělením nějakého knihovního práva nebo dalších vtělení nebo záznamů. Po uplynutí těchto lhůt lze jenom tehdy nalézti na výmaz sporného vtělení oproti třetím osobám, které si vydobyly ještě před poznámkou spornosti dalších knihovních práv, nebyly-li osoby tyto vůle poctivé (bona fides) co do platnosti těchto práv (§ 63 kn. z.). Nebyl-li však z jakéhokoli důvodu náležitě zpraven žalobce o povolení vkladu, který popírá, zaniká právo žaloby o výmaz vtělení proti třetím osobám, které nabyly dalších knihovních práv poctivě (bona fide), teprve po 3 letech počítaje od okamžiku, kdy bylo žádáno o vtělení ono u soudu knihovního (§ 65). Ustoupí-li žalobce od žaloby, nebo je-li odmrštěn pravoplatným rozsudkem, nebo nepodal li žalobu v případu § 63 v předepsané lhůtě, vymaže se k žádosti odpůrcově poznámka spornosti. Zrušen-li však úplně nebo částečně právoplatným rozsudkem nebo narovnáním sporný vklad, povoliti dlužno k žádosti žalobcově výmaz sporného vkladu ve způsobu a rozsahu vysloveném v rozsudkn nebo v narovnání, a zároveň nařídíti jest, jak výmaz poznámky spornosti, tak všech oněch vkladů a záznamů, o které bylo žádáno vzhledem na právo k výmazu určené teprve po tom, kdy došla k soudu knihovnímu žádosť o poznámku spornosti (§ 66 kn. z.). Kdo tvrdí, že dobyto bylo vtělení na základě trestního jednání, může k odůvodnění právního účinku dle § 61 proti pozdějším zápisům žádati o poznámku spornosti tohoto vtělení u knihovního úřadu předloživ stvrzení příslušného úřadu o tom, že u něho učiněno bylo trestní oznámení. Má-li však poznámkou spornosti odůvodněn býti ten účinek, aby uchován byl nárok na prohlášení neplatnosti nějakého vkladu i proti třetím osobám, které nabyly knihovních práv poctivě (bona fide) ještě před poznámkou spornosti, musí býti žádost o poznámku spornosti u knihovního soudu během oné lhůty, která přísluší straně ke stížnosti proti povolení vtělení. K žádosti o poznámku spornosti v knize poznámku spornosti jest též v případu § 66. jen ten oprávněn, kdo cítí se dotknuta ve svém knihovním právu vkladem, u něhož poznámka má být zapsána (rozh. ze dne 13. srpna 1872 č. 8378; § 67 kn. z.).

Vyřkne-li trestní soud, že vtělení i se všemi právy, kterých nabyto bylo před poznámkou naznačenou v § 66, sluší vymazati, má knihovní

soud vykonati tento výmaz podle ustanovení § 65, předloží-li poškozená strana dotýčný rozsudek s potvrzením jeho právoplatnosti. Nalezl-li trestní soud naproti tomu na vinu obžalovaného, avšak nikoli na takový výmaz a poukázal-li poškozenou stranu ve příčině dožadovaného výmazu vkladu na pořad práva, přísluší straně pro žalobu na výmaz vtělení a shora naznačených knihovních práv lhůta 60denní počítaje ode dne právoplatnosti tohoto rozhodnutí. Projde-li tato lhůta bezvýsledně nebo nenalezne-li trestní soud na vinu obžalovaného, povoliti jest výmaz poznámky spornosti k žádosti onoho, kdo má zájem na zachování vkladu vplatnosti (§ 68). Žádá-li se o výmaz poznámky spornosti z toho důvodu, že nebyla žaloba o výmaz vznesena do lhůt ustanovených v §§ 63 a 67, má knihovní úřad nevědoucí o opaku nařídíti stání na krátký čas, při kterém ten, kdo vydobyl poznámku spornosti, podati má důkaz, že žaloba v čas byla podána, jinak povolí se výmaz poznámky (§ 69 kn. z.).

Žaluje-li knihovní vlastník nebo věřitel, na jehož statku nebo pohledávce nějaké právo jest vtěleno, z důvodu promlčení jeho na částečný neb úplný výmaz, může býti povolena poznámka spornosti (§ 70). Poznámka spornosti může býti povolena i tomu, kdo žádá z důvodu vydržení (§ 1498 o. o. z.) o přisouzení nějakého věcného práva (§ 71). Avšak poznámka spornosti žaloby o výmaz z důvodu promlčení (§ 69) nebo žaloby o přisouzení nějakého věcného práva na základě vydržení (§ 70) nemá účinnosti proti třetím osobám, které důvěřujíce v knihu pozemkovou, vydobyly si knihovních vkladů, nebo záznamů před tím okamžikem, kterého došla soud knihovní žádost o poznámku spornosti. Přisouzené vydržené právo požívá pořadu přede všemi zápisy provedenými teprve po poznámce spornosti, a všecka práva, tomu odporující zapsaná teprve po poznámce spornosti sluší vymazati. Jinak sluší postupovati dle ustanovení § 65 kn. z..

f) Poznámka exekuční dražby (§ 72 kn. z.). Každý soud, u kterého vykonána byla exekuční dražba nemovitosti nebo hypothekární pohledávky, má poznamenati výkon tento v knize pozemkové z úřední povinnosti. Účinek této poznámky je ten, že další zápisy mají význam proti dosavádnímu vlastníku jen pro ten případ, byla-li dražba prohlášena za neúčinnou. Nebyl-li odpor proti dražbě buďto vůbec podán, nebo odmrštěn s konečnou platností, má místo k žádosti účastníků výmaz všech zápisů dobytých po poznámce exekuční dražby proti dosavádnímu vlastníku a výmaz dalších na tom se zakládajících zápisů. Na místo poznámky exekuční dražby nastoupila nyní poznámka příklepu (§ 183 ex. ř. čl. XXVI uv. zák. k ex. ř.). O dalších poznámkách řízení dražebního viz čl. Prodej nucený.

g) Legislatorní myšlénka, na níž založena jest knihovní poznámka, snoubí se co do motivu a právní učinnosti i s ostatními všemi poznámkami, které předpokládají se buďto v zákonech knihovních samotných, nebo v občanském a processním právu.

Poznámky tyto sestaviti lze stručně v poznámky:

α) Žádosti dílčí, (§ 3 zákona ze dne 10. února 1869 č. 18 ř. z.);

β) odepsání dílčího kusu (§ 13 cit. z.);

γ) zamítnutí žádosti knihovní (§ 99 kn. ř.);

δ) simultanního zavazení (§ 107 kn. ř.);

ε) stížnosti (§ 129 kn. ř.); ohlášení u nových knih pozemkových (zák. ze dne 25. července 1871 č. 96 ř. z.);

ζ) odporu podanému proti zápisu břemene (§ 15 cit. z.);

η) vyhlášení konkursu (§ 88 konk. ř.);

ϑ) občanské právo a řád soudní připouštějí kromě toho ještě četné jiné poznámky knihovní, jež není možno taxativně vypočísti. Tak náleží k nim zvláště poznámka dobrovolného zřeknutí se převodu nebo obtížení objektu knihovního, poznámka svazku substitučního a fideikomisního, žaloby odpůrčí, dílčí a všeobecné plné moci.

2. V knize horní má místo poznámka

a) při založení těžířstva (§ 137 hor. zák.);

b) při udělení plné moci řediteli a přednostovi (§ 145).

3. V matrikách může naskytnouti se poznámka

a) v rejstříku narozených. Vydává-li se matka nějakého dítka za provdanou a udává-li manžela za otce jeho, má se poznamenati manželské zrození dítka i tehdy, když otec manželské zrození popírá, předloží-li matka list oddávací, který svědčí o tom, že manželství trvá přes šest měsíců. Není-li otec přítomen, ale předloží-li se list oddávací, vykazující manželství netrvající šest měsíců, zanésti jest otce s připojením data uzavřeného manželství, ale při dítku sluší poznamenati, že závisí na projevu manželovu, zdali dítko za své vlastní uzná.

b) V rejstříku oddaných poznamenati jest dodatečné zrušení překážek, které manželství v cestě stály (§ 88 o. o. z.). Totéž platí o rozloučení a o rozvodu manželství, které vyřkl soud procesní.

c) V obou rejstřících může býti poznamenáno nabytí šlechtictví a sice ku dni narození nabyvatele šlechtictví. Podobně má se to s legitimací nemanželského dítěte napotomním manželstvím nebo milostí zeměpánovou. Poněvadž nad to v matrikách nesmí se zápisy vymazati resp. přeškrtnouti, mají více méně škodlivé zápisy povahu poznámek. Chce-li kdo nabýti poznámky v matrikách, tomu jest se obrátiti na politický zemský úřad a předložiti listiny dokazující změnu, načež správa zemská dá příkaz správci matriky.

4. V depositní knize mají místo důležité poznámky o vinkulaci jednotlivých deposit, generálních a partiálních dekretů na vyplacení, na vydání kuponů a talonů, jakož i podmínek a omezení, kteráž potřebnými shledá soud v zájmu depositářově.

5. Podobné poznámky mohou naskytovati se v knize sirotčí, v knize vodní, v rejstříku živnostenském, v rejstříku obchodním, v rejstříku vzorků, v archivu privilegií, avšak systematické sestavení jejich nemá praktického významu.

Pozůstalost.

I. Pojem. (Viz čl. Právo dědické.)

II. Aktiva pozůstalostní.

Dlužníci zůstavitelovy jsou dlužníky pozůstalosti jeho. Zakládal-li se právní nárok zůstavitelův v ryze osobních poměrech (§ 531 o. o. z.), zaniká zároveň s jeho smrtí i dotčený poměr dlužní, jako zejména za živobytí, zůstavitelova stávající povinnost alimentační, povinnost plniti důchod doživotní, jenž zpravidla omezen jest na život osoby oprávněné, pak povinnost provésti příkaz, vykonati nějakou službu a pod. (§§ 1285, 1022 1162 o. o. z.). S druhé strany může někdo, nebyv dlužníkem zůstavitelovým, státi se dlužníkem pozůstalosti, způsobiv jí na př. škodu činem nedovoleným nebo podniknuv pro ni jednání bez příkazu a pod. Dokud dědictví přijato nebylo (hereditas jacens), má kurator, pozůstalost spra-